

Javnaðarmenn.

I.

Ein innsendari, ið sigur seg at vera »Arbeidsmaður« skrivar grein í »Føroyatíðindi« nr. 4 og setur fram henda spurning: »Hvat vil tað siga at vera javnaðarmaður?« Hesin arbeidsmaður — ifall hann er tað, ið hann gevur seg út fyri at vera — er loigarbeidsmaður: tí allir arbeidsmenn í verðini vita, hvat javnaðarmenn vilja. Eg kvíði fyri, at hesin greinskrivari er arbeidsmaður við penninum og ongum øðrum. eru tygum »Arbeidsmaður«, ein samur arbeidsmaður, hví so krógva tygum og tað navn tygum eitt. Tygum nevna meg í grein tygara og siga at eg gevi meg av við at vera javnaðarmaður; men tygum vita ikki reiðuliga, hvat eg vil ella hvørjum máli eg arbeidi inni. So stalt vil eg ráða tygum til at ringja til nummar 6 í Porkeri — tað er mitt mál-tráðnummar, so vil eg svara tygum á teir spurningar, tygum sata fram væl at merkja, ifall eg dugi at svara. Ella koma tygum sjúka á oyggj, so kunna tygum já vilja inn til mín, so tala vit saman. Ella kanska eg vilji inn hjá tygum, ifall tygum siga mær navn tygara. Lat meg siga tað einaferð afturat, at eingin nýstist at krógva seg fyri mær. Mitt mál er at veita mesta møgulega sælu til flest møgulig menniskju. Eg eri fullvissur í, at hetta mál mitt koma vit ikki fram til gjøgnum tað privat-kapitalistiska stýrslagið; tí royni eg eftir besta forminum at kollveita samfelagið — ikki við eldi ella svorði, men við upplýsing. Min hugsan er tann, at einaferð — um mong, mong ár — skal mannaættin verða so mikið mentað, at hon skal kunna-gjøgnumfara tær hugsjónir, sum Thomas Moore drøymdi um tá hann skrivaði um landið *Utopia*.

»Utopia« hevur síðan verið eitt orðatal og merkir nakað tað sama sum eitt mál, ið menniskjan aldri kann koma á — ella nærindis til. Ifall eg hevði ta trúgv, at eg eri forur fyri at fara menniskjuni — landsmenn mínar — fram á hetta mál, so var eg býttari, enn eg havi loyvi at vera.

Vit javnaðarmenn vilja arbeida tyri, at skulaskálin verður broytt hagar, at øllum er komandi til hollasta og besta kunneika. Hetta er og verður fyrsta boð okkara javnaðarmanna. Hetta samsvarar væl við tað uppskot sum okkara partamenn í Danmark hava sent Føroya løgtingi, hvort tilbjóðast Føroyingum munagóðan styrk til ein hægri skúla í Tórshavn og skal hesin skúli verða skipaður eftir socialum lógreglum út frá social-listiskari hugsjón soleiðis, at fá-tæk og rík skulu hava líka góðan rætt. Fyri afturhaldsmennum er slið hugsan ein andstygð, og tí er tað neyðugt, at Føroyingar t. v. s. hin fáteki maðurin her á landi vaknar úr svøvn og lærist at kenna sína vitjanartíð.

At arbeida fyrst móðurmálið fer fremsta sers her á landi er annað boð okkara javnaðarmanna. Ikki soleiðis at fata, at vit hava nakað hat til danskt ella onnur útlendsk mál, men einans út frá tí sjónarmiði, at móðurmálið er tað mest náttúrliga mál at nýta, tað fellur lættast og lagaligast og hóskar best í øllum fóm.

Triðja boð okkara er at útvega Føroyingum rætt til fiskiskap við Grønlands strendur. Í hesum máli eru allir Føroyingar ein-

igir, so herum er ikki neyðugt at roða meir.

4) At arbeida fyri at fáa ein landbúnaðar- og fiskiskapbank, stýrdan av Føroya løgtingi.

Banksins endamálið verður at styðja landbúnaðin, nýbyggjan av fiskiskipum, útvegan av fiski-reiðskapi og arbeidstólum eins og at geva »credit« til teirra, ið hava umstøðu at keypa og til-virka veiðuna her heima á landi.

Teir bankar eru nú í land-inum, teir eru báðir privatir bankar. Tað halda vit vera skeiði. Tað gevast teir tíðir, tá landið má hjálpa vinnulívnum yvir tað deyða »punktið«, og tá má landstýrið hava pening um hendi. Tað er ikki mong ár síðan, at okkara løgtingsmenn máttu ganga biddaragongd og ongur somdir finga. »Arbeidsmaður« brigar mær, at eg taki útklipp úr »Politiken«. Tað geri eg av og á, tá ið tað hóskar saman við tað, ið eg vil skriva. Viðvíkjandi bankamálum segði tann kandi enski javnaðarmaðurin harra Hugh Dalton ifylgju »Politiken«: »Det er vel kendt, at Bank of England er helt uden for Statens Kontrol. Højfinansen styrer den. Højfinansen tager Profitten. Der sidder den mystiske, den meget rejsende Montagu Norman, ikke valgt af Regeringen, men af Finansfolk. Og dog giver han ofte Regeringen Raad. Mange Gange giver han Regeringen daarlige Raad, men han staar aldrig Regeringen til Ansvar. Montagu Norman trænger til en Ferie, og det skal han faa. Bank of England skal styres af et Raad, valgt af Landets Regering, det er vort første Skridt mod et bedre Samfund! Alt Finansvesen krydser Politik, derfor maa det under Kontrol.« Hetta mega vit Føroyingar leggja okkum í geyma.

5) At virka fyri eini aðal-broyting av teim socialu lógnum soleiðis, at tey menniskjanslaga rættvisu krøv um hjálpa og stuðnað verða hoyrd og fræmst eftir forminum. Út frá hesum sjónarmiði hava okkara menn á tingi lagt alla orku til at fáa fram ellisrentulógina. Henda lógin er nú komin í gildi fyri Føroyar; at hon einans er eitt missfostur, kemur av, at afturhaldið enn er ovsterkt á tingi. Afturhaldið fekk ikki dripið hesa lógina; men tað klypandi hana eftir bestu evnum.

Einaferð lá ein føroyskur fiskimaður sjúkur niðri á ríkis-sjúkrahúsinum í Keypmannahavn. Læknarnir talaðu við henda mann um innvaldurentu, og gjordust teir bilsnir, tá maðurin segði seg ikki at hava hoyrt innvaldurentuna nevnda í Føroyum. Læknarnir greiddu manninum frá, at hann átti at fá háltvundrandi krónur um vikuna, meðan hann var sjúkur. Maðurin gleddi seg allmikið yvir hesi fagnaðarboð, og bað hann teir hjálpa honum at fá henda stuðning; tí konan og bornini sátu svong uppi í Føroyum. Men bilsnir vóru læknarnir og sorg-artullur hesin neyðar maður, tá svarið kom: »Denne Lov gælder ikke for Færoerne«.

Soleiðis hava afturhaldsmennin stýrt okkara landi. Herum meira í næstu grein.

J. H. Danbjørg.

ÚR SUDUROY

„n“ sum „málgeni“ og vísmaður.

Einki orð er danskt, tá ið tað hevur uppruna aðrastaðni, ár øðrum málum. Tá ið allra flestu orð í »Donskum« eru úr Týskalandi og øðrum londum, eksisterr einki sum eitur danskt mál. »Fæcisma« kann ikki sigast at hava føroyskan form — um tað so í brúki verður bent sum onnur føroysk orð — tá ið verður nýtt í tí, tess vegna at einki er í tí føroyska alfabetinum (a b c) kann ein ikki siga á føroyskum, tí vit eiga ongan stav sum eitur e).

Hvat kunnu vit neyðar vanlig menniskjur stilla upp inni til-líku vísdomi?

Vit kunnu sjálvandi heldur einki stilla upp, tá ið hesin sami vísmaður fyrst bedýrar, at javnaðarmanna ríkisstjórnin hevur útamað hitt almenna, men sum so í næsta andardrátti biður um frágreiðing um, hvussu tað ber til, at sama stjórn í hesi kreppu-tíð (tá ið afturhaldslond, kapitaliststýrd lond sum Amerika hava rent seg á húsgagn) ikki einans ikki hevur útamað hitt almenna, men held og minkað tí um skuldabyrðirnar.

Vit vilja viðganga, at hetta má vera ein rebus, ifall at báðir upptændarnir skulu gera krav uppá at vera samleiði.

Eitt kalt umslag hevði kanska hjálpt fyri at funnið loysningin.

„I Strid med Sandheden“

vil »Dimmakettinge« av 27. januar nr. 8 siga okkara frágreiðing um sjálfstýris- og sambandsins stóðu til »jordreformene«, »muni-steris« uppskot um setning av eini nevnd til viðgering av jarð-spurning í síni heild.

Vit ráða »Dimmakettinge« at menna seg í orðardráttinum um hetta mál og at lesa aftur tað av okkum uppfurprentaða álit áringtíðindinum, millum annað hesi orð av sambandsnevndar-limum O. Effersøe, M. Samuelsen, Weihe og sjálfstýrisnevndarliminum Matras, Nielsen og Paterson:

Et Flertal (Teir nevndu) hævder, at denne Sag kan blive forsinket ved, at den, som af Ministeriet påtænkt, kædes sammen med Spørgsmaalet om ny Lovgivning, sigende til at skaffe Jord frem til Opdyrkning, dels ved Endringer i Lov Nr. 56 af 13. April 1894 om Afhændelse af Troer og Grundstykker fra Statens Fæstegods og dels fra Odelsgodset.

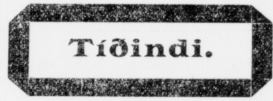
Dette Spørgsmaal er meget indviklet og vanskeligt, og det kan komme til at vare længe, for det bringes til et endeligt Resultat.

Det udgør desuden en særlig Sag, som behandles af Lagtinget og har været Genstand for Overvejelser i den færøske Landbo-kommission (sum skjótt er ov-gomul attan nakað úrslit. P. D.). Det er aldeles ikke nøgen saa-

dan Forbindelse mellem de to Sager at de nødvendigvis bør følges (sambandsins og sjálfstýrisins stóra ídni fyri at fáa fátekrámaninum jorð. P. D.).

Efter at Ministeriet har afvist direkte Forhandling for Tiden med Lagtinget om dettes Lov-forslag, mener et Mindretal indenfor Udvalget (Effersøe, M. Samuelsen og Weihe) dog efter Omstændighederne at kunne til-raade Tinget som et Forslag at bidrage til Sagens Fremme ved at indvælge Medlemmer i Ministeriets Udvalg.

Man indser dog, at Lagtinget for at undgå enhver Misfor-ståelse, bør udtale, at man ikke herved tilkendegiver nogen Tilslutning til den af Ministeriet stillede Opgave for Udvalget om Genneførelse af en særlig Lov-givning til Fremme af Opdyrk-ningen. Ethvert Medlem af Tinget maa i saa Henseende være frit stillet. (Ikki eiti á hugi fyri »Ministeriet stillede Opgave« hjá afturhaldinum. P. D.).

Famien.

Med Famien er det som i Historien om Regner Lodbrog, hvori der fortælles, »at de skulde komme uden Klæder og dog ikke være nøgne«. Til Famien kan man nok komme, gaa eller sejle, men man er alligevel uden nogen Forbindelse med Omver-den en stor Del af Aaret med Hensyn til Transport af Varer til og fra Bygden.

Fra 13. December til 8 Dage (altsaa til Dato) ud i Februar har man hverken kunnet sejle til eller fra Bygden for Brænding. »Smirile« vil vi ikke tale om. Dette Færoernes Ruteskib imellem Oerne kender man ikke i Famien. En Tur hertil vil antagelig forårsage Skibet et uop-retteligt Underskud, selv om Turen sker paa en Søndag, naar Skibet eliers ligger stille. Det er baade Synd og Skam, at Famin-inger, der ikke har anden For-bindelse end ad Sovejen, skal forfølde Underbalance i »Smir-iles« Regnskab. Men vi maa saa til Gengæld haabe, at »Smirile« fylder rigtig godt i Lagtingets Kasser, saa f. Eks. Telefonvese-net kan haane noget af dens Midler til at anlægge en Kabel over Sudero-Fjord. Det modsatte vilde være en Uhyrlighed, f. Eks. at Famininger med deres smaa Skærvi til Telefonen eller Amis-repartitionsfonden skulde være med til at laane »Smirile« Penge! Umuligt!

Naar det regner paa Præsten, drypper det paa Degnen. Saa-fremt det regner ind med Penge fra »Smirile« i Lagtingets Kasser, kommer det forhaabentlig at dryppe noget af til Famien, f. Eks. en Vej. Vi er ikke sær-lig godtkørende. Vi er saa drist-ige at sige det, da vi maa gaa ud fra, at de høje Herrer ikke kender Famien, omkring Byg-den findes kun afstængende Fjælde med nogle Kravlestier for Dyr — og ogsaa for Menne-sker. Ad disse Kravlestier har Menne-skene i Famien nu i 6 Uger maattet »agere« Lastdyr

— Trækdyr kan der selvfølgelig af gode Grunde ikke være Ta-len om — saafremt vi ikke ønskede at de Hungersdøden. Er i Herrer Lagtingsmænd ikke stolte? Famien ligger som en levende Illustration af Deres, de høje Herrer Størverk og Frem-skridtsaand! Gjærningen kan ikke undgaa at prise Mesteren.

Eftersom vi her i Famien er saa mærkverdig meget begun-stiget og favoriserede af Sam-fundet baade i den ene og den anden Retning, vil jeg ikke und-lade at tage Skæppen af Lyset og lade det kaste sine Straaler over de Herligheder og Goder, som Famien er velsignet med af Samfundets udtømmelige Velgæringskilder. Paa Gensyn i næste Blad!

Den taknemmeligste iblandt de taknemmelige i Famien.

Tvøroyri.

Eftirbresturin aftaná sóknar-stýrivalið á Tvøroyri.

Úrslitið av sóknarstýrival-inum á Tvøroyri neit i merg og monu á okkara stóru harrum. Tað tykist, sum um teir ikki orka at svolgja fólksins dóm. »Elandi« hevur svøvnurin verið lítil, síðani bresturin hendi. Ráð-legging og granskan av lógum, um ikki eithvørt kundi gerast, hevur vist farið fram nátt og dag. Vit kunna hugsa okkum — tá ið tað er byrjað at surra fyri oyrum og gyklast fyri eygum, kunnu vit hugsa — hin byld-igasta nazistin loypa upp á gólvið, sláandi út eina brestandi nazistheilsan, við miklum blástri og stunan ropa: »Jeg skal sku' lere den I... af en Amtmand at give Proletariatet Medhold i sine Fortolkninger. Det staar her, det er skrub-revnende for-kert, hvad Amtmanden siger! Valget skal erklæres for ugyldigt. Vi protesterer!«

»Ikke saa voldsom. Husk Deres Hjerter. Det taaler ikke den Opkogning.« ávarar hin meiri sáttligi landsmaðurin. Hann er tann einasti, ið enn er »líka-vektigur«.

»Jo! De skal ha' det, og det med det samme!« blæsar nazist-urin, og hann rýkur eftir skrivi-maskinuni. I eitt dreyg eru síður skrivaðar. Ein dómadags-tala! Eitt juridiskt makk.... nei vit skuldi í allari »Erbdø-ghede« sjálvandi siga meistaraverk!

»Skriv... skriv saa... un-dertergen saa! Vær saa god mine Herrer!« kommanderar nazi-offiserurin.

»Lad os først tænke roligt over, hvad der staar. Jeg er for Resten lige glad,« heldur hin við alvarsami og stórru uppra-sjónur vandi landsmaðurin.

»Nej, nej! Nu er der ikke Tid til at tænke. Nu skal der hand-les. Vi har Lørdag! Om Sonda-gen er Kontoret lukket, og Man-dag Kl. 12 er Indsigelsesfristen udløben,« stunar hin fyrrverandi Proysar-disippulin, men núver-andi Hitler-apostul.

»Vit kunnu kanska telegrafera protesta!« heldur símskeyta-maðurin.

»Skal tað ekspress, havi eg bít,« »og eg havi óljuna!« halda grosserarin og oljukongurin í munnin á hvørjum øðrum.

»I misforstaaer Situationen. Lovens Bogstav siger, at man skal indgive Protesten til den I...forsamling af et Kommu-nalbestyrelse,« avger tann nazi-offiserur og apostul.

So skrivaðu teir undir. Kravdi um at kollveita valgið hin 29. januar á Tvøroyri varð ekspress sent til sóknarstýrið. Og vit eru so stalt nú eitt juridiskt »Doku-